

[A] drámai nevelés oktatásban játszott szerepének alakulása attól függ, hogy milyen általános nevelésfilozófia van a levegőben, milyen státuszt biztosítanak a drámának mint tudásformának, illetve hogy mekkora a tanárok befolyása egy adott helyzetben. (Bolton, In: Davis és Lawrence, 1986: 245)

Bár véleményem szerint Boltonnak nem állt szándékában emellett érvelni, szavai azt sugallják, hogy a dráma egyetlen, jól körülhatárolható entitás, és ilyen módon egyféle viszonyba kerülhet az „általános nevelésfilozófiával.” (Vitatkozhatnánk persze már magával az „általános nevelésfilozófia” létének feltételezésével is...)

Amint a fentiekben megkíséreltem kifejtetni, egy lehetséges, a dráma alapján szerveződő pedagógia nem szegődhet egyetlen magát „általánosnak” látó nevelésfilozófia szolgálatába sem. A drámatanároknak – minden más értelmiségihez hasonlóan – személyesen kell döntést hozniuk arról, mely filozófiát kívánják képviselni. Általánosságban, úgy vélem, elmondhatjuk, hogy bármely *dráma mint pedagógia* a demokratikus és humanista értékek mellé kell szegődjön, ezen felül azonban nem határozható meg előre filozófiai hovartartozása.

Az egyes drámatanárok esetleges, fent már jelzett metodológiai különbözőségéből fakadóan az is valószínűsíthető, hogy a *dráma mint pedagógia* új, ma még ismeretlen eljárásokkal fog gazdagodni. Úgy vélem azonban, hogy amíg ezek az új eljárások a dramatikus tevékenységet fogják a folyamat középpontjába helyezni, addig az eredményükként megvalósuló munka továbbra is a *dráma mint pedagógia* tágan értelmezett körébe fog tartozni. Az új eljárások kialakítását és beemelését ezért egy működő és organikusán fejlődő pedagógia természetes „létformájának” lehet és kell tekintenünk.

Irodalom

- BOLTON, G.: (1992) *New Perspectives on Classroom Drama*, Simon and Schuster
- CARROLL, J.: (1991) előadás szövege (?), Charles Stewart University, New South Wales, idézi O'TOOLE, J.: (1992) *The Process of Drama*, London, Routledge
- CARROLL, J.: (1993) *Drama as Radical Pedagogy*, előadás lejegyzett szövege, Dorothy Heathcote Conference, Lancaster
- CLAYDEN, E. - DESFORGES, C. - MILLS, C. - RAWSON, W.: (1994) Authentic activity and learning, *British Journal of Educational Studies*, Vol. 42., No. 2., June, pp. 163-173.
- DAVIS, D. - LAWRENCE, C.: (1986) *Selected Writings of Gavin Bolton*, London, Longman
- FLEMING, M.: (1994) *Starting Drama Teaching*, London, Fulton
- HEATHCOTE, D. - BOLTON, G.: (1995) *Drama for Learning - Dorothy Heathcote's Mantle of the Expert Approach to Education*, Portsmouth, New Hampshire, Heinemann
- HEATHCOTE, D.: (1992) Stewardship – A Paradigm for Education?, *NATD Broadsheet*, Vol. 9. No. 3., December, pp. 5-28.
- HOGAN, D.: (1983) Curriculum Planning and the Arts, In: DAY, C. - NORMAN, J. L. (eds.): *Issues in Educational Drama*, London, Falmer Press
- HOLLINDALE, P.: (1986) Values in the Teaching of English and Drama, In: TOMLINSON, P. - QUINTON, M. (eds.): *Values Across the Curriculum*, London, Falmer Press
- HORN BROOK, D.: (1991) *Education in Drama*, London, Falmer Press
- JOHNSON, L. - O'NEILL, C. (eds.): (1984) *Collected Writings of Dorothy Heathcote*, London, Hutchinson
- MCGREGOR, L. - TATE, M. - ROBINSON, K.: (1977) *Learning Through Drama*, London, Heinemann Educational
- NORMAN, J. L. (ed.): (1982) *Drama in Education - A Curriculum for Change, Report of Annual Conference 1981*, Banbury, NATD - Kemble Press
- O'NEILL, C. - LAMBERT, A.: (1982) *Drama Structures*, London, Hutchinson (újra nyomva 1995)
- O'NEILL, C.: (1995) *Drama Worlds - A Framework for Process Drama*, Portsmouth, New Hampshire, Heinemann
- POPPER, K. R.: (1959) *The Logic of Scientific Discovery*, London, Hutchinson

Drámapedagógia

Fabulya Lászlóné

„... Aki azt képzei, hogy minden gyümölcs ugyanakkor érik meg, mint a szamóca, az semmit sem tud a szőlőről.”

(Paracelsus)

Játszom a szóval. **Drámapedagógia** – így, egybe írva tantárgy, amely semleges aurájú tényközlés.

Dráma mint pedagógia – a kiemelt és felmutatott élethelyzet. Fő színtere a színpad.

Dráma a nevelésben (vagy ahogyan az angolok nevezik, ahonnan a tanítási mód származik: Színház a nevelésben) – idézi a nevelő által előre megtervezett élményeken alapuló, megélelt élethelyzeteket. Fő színtere az iskola.

Dráma-pedagógia így, kötőjelesen jelenti számomra a mindennap tudatosan és ösztönösen megélt cselekvéseink sorát, amiben így-úgy hatunk egymásra, mely helyzetekben egymás jó és rossz tanítóivá is válhatunk – s jó vagy rossz tanulók is lehetünk. Fő színtér: az élet.

Nem nehéz felfedezni a közös tartalmat a táguló körben: **emberi cselekvés** az alapja – cselekedtetve tanítás. **Tér, idő, cselekmény egysége**, írta Arisztotelész, a dráma

ismérvéül, ahol a cselekményt a **szereplők** hordozzák a maguk akarati törekvésével.

Akarati törekvés: bűvös szó. Elvezethet bennünket az önmegvalósítás pozitív ösvényére, ahol az önmagunk kiteljesedése mások értékeinek és érdekeinek figyelembe vételével történik, de a céljait a legerkölcstelenebb módon is megvalósító, másokat eszköznek tekintő, önmagát mindig felmentő önszeretethez is.

Cselekvéseink **döntésekben** nyilvánulnak meg. Őt választom, vagy a másikat? Ezt vagy azt? Tegyem, ne tegyem? „Lenni vagy nem lenni”? Ezekből a választásokból születik a „dráma” – olykor tragédia, olykor komédia, de általában színjáték.

Ki készít fel bennünket, „szereplőket” arra, hogy az elágazódásoknál a számomra jó utat válasszam, s hogy felkészült lehessenek arra is, hogy egy ördögfióka felcseserélheti az útjelzőt? S vajon jó lehet-e a másíknak az én utam?! „Akarati törekvéseinket” tudatosan éljük-e? Vagy „ahogy esik, úgy puffan”? Észreveszem-e, hogy eszköznek használnak egy alattomos játszmában?

Egyáltalán tudom-e, hogy az emberi nagy színjátékban mi a **játék**, és mi a **játszma**? S én mit „játszom”? Tudom-e az érdekeimet? S azokat képviselem-e? Akarom-e egyáltalán?

Szeresd önmagad! Valósítsd meg önmagad! Légy sikeres! Csatlakozz Európához! szólítják nap mint nap a gondtalanul mosolygó reklámfigurák a járókelőt. Modern ember ezt a terméket veszi, sugallják a tévében annak, aki örül, hogy aznapra is megvan a betevő falat, s van fedél a feje fölött, mert sokaknak ez is csak elérendő álom.

Szavazz ránk! Mi biztosítjuk számodra a jobb jövőt! Az hazudik! Mi vagyunk a megváltók! – hallatszik a rep lika a demokrácia színpadáról.

Hol itt az igazság? S mi egyáltalán az igazság? Van-e igazság? Vagy tényleg minden relatív? Mi az, ami vezérel bennünket a választásaink során? A tudatosság vagy a manipuláltság? S mi jobb nekem: ha tudatosan vagyok áldozat, vagy ha úgy teszek, mintha nem venném észre a manipuláció szándékát? „Hiszen egyszer élünk” (leg alábbis Európa tájékán ez a mondás járja).

Érdek és érték drámája ez, amit nap mint nap élünk, amiben helyt kell állnunk.

Az iskolában megtanítanak bennünket a másodfokú egyenletekre, logaritmust vonni, a DNS képletére, de van-e elegendő idő s tantárgy arra, hogy az ember alkotta farkastörvények mikéntjét a nebulók elemezzék, és a lelkekben okozott „kék foltokat” gyógyítani tudják.

Tradíció és szabadság. Nem egymásnak ellentmondó fogalmak. A hagyományok az a gyökér, aminek ismerete nélkül, a divatos eszmei áramlatok ide-oda sodorhatják a

még oly jó szándékú embert is. Bábbá válhat.

Az ősidőkben egymástól elszigetelten élt népcsoportok mindegyike valamiképpen el akart igazodni a világban. Tájékozási pontokat alakított ki térben és időben, hogy el ne vesszenek benne. Hogy meg tudják határozni magukat a világban.

De tanítják-e az iskolában a különböző népcsoportok tradícióit, hogy Európa lakói jobban megismerhessék a másik cselekedeteinek rugóit? Mert a szabadság sem parttalan, ott végződik, ahol a másik érdekeit sértem, mert akkor már átsaphat zsarnokságba. S ez így működik akár a családban, akár egy kontinensnyi területen.

De hol az érdekek határa? Akár a mikro-, akár a makrokörnyezetben? Mi a valós és mi a vélt érdek? S mi áron köthető kompromisszum?

Erre a választ csak az **együttműködés** adhatja meg, a kölcsönös **tisztelet alapján**.

Igaz, a rideg piaci érdek ellentmondani látszik ennek a logikának, de a **mérték** kialakításában nekünk is van felölösségünk.

„Ha csak sebez az igazság, ne tekintsd elég igaznak. Igazság szeretet nélkül könnyen megcsalhat”. – mondja egy angol evangéliumi ének.

Sok kérdést feltettem ez írás kapcsán. De hisz így működik a drámapedagógiai tantárgy is.

Nem a tudás passzív befogadására épít. Nem a megfellebezhetetlen kijelentésekre. Kérdéseket vet föl, s arra a **közös játékban** rejlik a válasz, amit a tanárral együtt bányásznak elő a gyerekek. Ahol a tanár első az egyenlők között, ahol a felkészültsége nem egy vagy két tantárgy akadémikus tudásában merül ki, hanem **életvezető értékei** alkalmassá teszik az emberi lét mind mélyebb megértésére és megértetésére. Ahol különféle élethelyzeteket játszhatunk el – egyszer főszereplőként, máskor stáztiztáként. Ahol saját bőrén érezheti ki-ki milyen hatással van a másíkra s az órá. Ahol újra lehet játszani a konfliktusokat egész addig, amíg meg nem szelídül a gyűlölet. S időutazásként megidézhetővé válnak letűnt körök s földrészek, az akkor élt szereplőkkel.

Élményen alapuló cselekedtetve tanítás, ami Angliától indult el a század elején, s már Európa ezen a fertályán sem ismeretlen. Az EMKE Arad megyei szervezete és a RMDSZ Pedagógus Tagozatának jóvoltából immár a Bolyai Egyetem Nyári Akadémiáján is megismerkedhetnek vele az érdeklődők.

Drámapedagógia: Önismeret és szerepjátékok gyakorló terepe. Tanítandó pedagógiai módszer. Óhajtó módban.

Játszószínházi táborok gyerekeknek

a Kerekasztal Színházi Nevelési Központ szervezésében

1997. augusztus 18-23. és augusztus 25-30. között

Gödöllőn.

Az első táborat azoknak ajánlják a szervezők, akik szállást is igényelnek, míg a másodikat a „bejáróknak”.

(2100 Gödöllő, Szabadság út 6. tel.: 28/420977; fax: 28/420978)